

گردشگری روستایی و توسعه پایدار (با تاکید بر روستای سیمین ابرو شهرستان همدان)

عباس ملک حسینی

دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری - استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد اراک

محمد مهدی درگاهی

کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری

محمود امیری

کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۳/۳۱

تاریخ: ۱۳۹۰/۲/۲۷

چکیده

امروزه گردشگری پایدار در بسیاری از کشورها، به منزله نمادی از هویت فرهنگی و یکی از بخشهای مهم اقتصادی محسوب می گردد. سیاستگذاران توسعه در کشورهای جهان، گردشگری را روشی مطمئن با چشم انداز روشن برای توسعه پایدار معرفی کرده اند. گردشگری روستایی به عنوان یکی از زیر بخشهای گردشگری، علاوه بر حفظ ارزشها و باورها، با ایجاد فرصتهای شغلی و کسب درآمد محلی و توسعه ساختارهای زیر بنایی امکان توسعه پایدار و یکپارچه روستایی را فراهم می سازد که می تواند نقش مهمی در کاهش فشارهای روحی و روانی شهرها و جلوگیری از مهاجرتهای بی رویه روستائیان به شهرها ایفا کند. از اینرو برنامه ریزی در جهت گسترش گردشگری بر پایه توسعه پایدار اقتصادی، در راستای رشد و تعالی جامعه روستایی موثر می باشد. حال سوال این است که پتانسیل های توسعه گردشگری روستایی کدامند؟ چه راهبردها و راهکارهایی جهت توسعه گردشگری که منجر به توسعه روستای سیمین ابرو می شود، وجود دارد؟ به این منظور مقاله حاضر با استفاده از روش پیمایی، مطالعات میدانی و تعیین نقاط قوت و ضعف، به ارائه استراتژی و راهبرد در گردشگری در روستای مورد نظر پرداخته است.

واژگان کلیدی: توسعه روستایی، گردشگری روستایی، گردشگری پایدار، توسعه اقتصادی

مقدمه

روستا به عنوان یک مکان اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، زیستگاه جماعتی از مردم در خارج از محدوده شهرهاست که دارای هویت تاریخی، جغرافیایی و فرهنگی مخصوص به خود می باشد. برخورداری بافت و معماری روستایی از زیبایی اکولوژیکی، استفاده از مصالح بومی، هماهنگی با شرایط محیطی در استقرار بافت و ساخت و ساز مسکن، قرار گرفتن روستاها در بستر طبیعی و برخورداری از مناظر و چشم اندازهای طبیعی، مهمترین امتیازهای روستا محسوب می شود. این خاصیت‌های محلی و جاذبه های سنتی، زمینه مورد علاقه بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی محسوب می گردد.

گردشگری

توریسم واژه ای فرانسوی و از ریشه تور است. تور در زبان فرانسه معنای پیمودن و گردش کردن است که معنای فارسی آن گردشگری می باشد. گردشگری، پدیده ای است که در جوامع انسانی وجود داشته و طی مراحل مختلف تاریخی، به موضع اقتصادی، اجتماعی و صنعتی کنونی رسیده است. گردشگری در نیمه دوم قرن ۱۸ میلادی با گسترش شهرنشینی، ارتقاء وسایل حمل و نقل، گسترش خطوط راه آهن، توسعه خطوط هوایی از سال ۱۳۴۵ به بعد، تغییرات اجتماعی، افزایش طبقه میانی اجتماع و اوقات فراغت بیشتر، توسعه یافت. سیر و سیاحت در ایران از دیرباز رونق داشته است. آمد و شد خاور شناسان، وجود کاروانسراها، چاپارخانه های قدیمی و راههای گسترده در دوره هخامنشیان دلیلی بر این مدعاست.

گردشگری (توریسم) روستایی

کمسیون جامعه اروپا در سال ۱۹۸۶، توریسم روستایی را اینطور تعریف می کند: توریسم روستایی تنها شامل گردشگری کشاورزی نیست، بلکه همه فعالیت‌های گردشگری در مناطق روستایی را شامل می شود. توریسم روستایی یک اصطلاح جامعی است که در بر دارنده مفاهیم گوناگونی مانند گردشگری در طبیعت (اکوتوریسم)، گردشگری کشاورزی (اگرو توریسم)، گردشگری تاریخی، فرهنگی، هنری و ... می باشد. به دلیل اشکال متعدد و متنوع، ارائه تعریفی جامع و کامل از آن دشوار است. بخش عمده ای از صنعت توریسم را گردشگری روستایی تشکیل می دهد که سهم عمده ای در اقتصاد مناطق روستایی دارد

و منبع مهمی برای اشتغال نیروی غیر ماهر و کسانی که کارهای پاره وقت را ترجیح می دهند ، به ویژه زنان و مهاجران فقیر روستایی می باشد که می تواند به طور قابل توجهی به توانمند سازی زنان و کاهش فقر آنها کمک کند . این اشتغال می تواند در بخشهای مرتبط با گردشگری مانند : صنایع دستی ، خدمات اقامتی و رفاهی و کشاورزی انجام شود .

جاذبه های توریسم روستایی

مهمترین و اصلی ترین جاذبه گردشگری روستایی بطور سنتی ، خود روستا می باشد . عواملی که باعث جذب گردشگران به روستاها می شوند ، عبارتند از : شرایط طبیعی و مورفولوژیکی ، شیوه زندگی ، آداب و رسوم فرهنگی ، صنایع دستی و محلی ، جاذبه های بکر پیرامونی ، حیوانات اهلی و بومی ، حیات وحش و حیوانات غیر اهلی ، گیاهان خاص و کمیاب (گیاهان دارویی) ، آثار تاریخی و باستانی ، غذاهای محلی و سنتی ، فعالیتهای ورزشی (آبی ، هوایی ، زمینی) .

یکی از جاذبه های مهم روستا معماری بومی و منظر مرموز آن است . از مهمترین عواملی که در شکل گیری منظر و ایجاد جاذبه برای روستاها موثرند ، عبارتند از :

- ترکیب مناسب و هماهنگی منظر سخت (بخشهای مصنوعی مانند خانه ها ، کوچه ها و ...) با منظر نرم (بستر طبیعی و پوشش گیاهی منطقه)
- هماهنگی و شباهت ساختمانهای روستا که در عین تنوع و تفاوت ، تابلوی موزونی را تصویر می کنند .
- استفاده از مصالح بوم آورد و قدرت ابتکار سازندگان ابنیه در به کارگیری این مصالح .
- بافت ارگانیک روستاها و تنوع پرسپکتیو برای عابرین در معابر پیچ در پیچ و گاه شیب دار .
- استفاده از ابعاد و مقیاس انسانی که در معماری روستایی به بهترین وجه دیده می شود .
- عدم وجود عنصر بیهوده و لغو در معماری روستایی و استفاده بهینه از هر چیز که در دسترس باشد .
- وجود تقارن و نظم هندسی در نما و حجم که هم در صحن و هم در نمای ساختمانها حک شده است .

گردشگری روستایی در جهان

گردشگری پدیده ای است کهن که از دیر باز در جوامع انسانی وجود داشته است و به تدریج طی مراحل مختلف تاریخی به موضوعی فنی، اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی کنونی خود رسیده است. واژه گردشگری به قدمت تمدن می باشد. بررسی تاریخچه مزبور گویای این است که گردشگری همیشه با تجربه خوشایند همراه نبوده است. مردم متعلق به تمدنهای ماقبل تاریخ با این انگیزه مسافرت می کردند که بتوانند غذا به دست آورند، از خطر دوری جویند یا به مناطقی که دارای آب و هوای مساعدتری است نقل مکان کنند. با افزایش مهارت و کسب فنون، از دوره های بعد انسان با انگیزه تجارت و تبادل کالا مسافرت می کرد.

شروع بازدید از جوامع روستایی توسط شهروندان سایر مناطق جهان، چندان مشخص نیست و می توان حدس زد که از زمان شکل گیری شهرها و گسترش تمدنهای بشری، انسان به دلیل روابط اقتصادی و اجتماعی به انگیزه های مختلف، همیشه در طول تاریخ، گردشگری را تجربه کرده است.

در ایران سابقه گذران اوقات فراغت و تفریحات به زمان قاجاریه باز می گردد که خاص شاهان و طبقه دربار بود. اما در زمان حکومت پهلوی رشد بیشتری یافت. با این وجود شناسایی منابع گردشگری با تاخیر زیادی روبرو شد. اولین اقدام نظام یافته در تهیه فهرست منابع گردشگری ایران، به عنوان بخشی از طرح جامع گردشگری توسط شرکت توریست کانسالت انجام شد و در گزارش فنی تحت عنوان "فهرست منابع موجود جهانگردی، خط مشی، الویت ها و تسهیلات" در سال ۱۳۵۳ ارائه گردید.

گسترش شهرنشینی و مهاجرت روستاییان به نقاط شهری از یک طرف و افزایش درآمد سرانه از سوی دیگر، زمینه های اجتماعی و اقتصادی گردشگری داخلی نیز فراهم گردید. بدین ترتیب گردشگری در مناطق روستایی شکل گرفت و احداث خانه های دوم (بیلاقی) در مناطق خوش آب و هوای روستایی اطراف شهرهای بزرگ، به خصوص پایتخت رونق گرفت. این روند با پیروزی انقلاب اسلامی و بعد از مدتی توقف، رشد چشمگیری داشت و علاوه بر حومه پایتخت، در حال حاضر دره های دامنه جنوبی البرز از سمنان تا طالقان و شمال استان قزوین را در بر گرفته است. دره های شمالی رشته کوه های البرز، مناطق ساحلی دریای خزر در گلستان، مازندران و گیلان، دامنه های کوه های زاگرس در استان اصفهان،

اطراف سهند در آذربایجان شرقی ، اطراف قلعه شیر کوه در استان یزد و دره های ارتفاعات شمال خراسان ، در حوزه توسعه خانه های دوم قرار دارند .

گردشگری روستایی در ایران و همدان

کشور ایران از نظر منابع طبیعی جزء ۱۰ کشور برتر دنیا می باشد که می تواند از ثمرات گردشگری درکاهش مشکلات بیکاری و درآمد اقتصادی استفاده کند . اما با توجه به آمارهای موجود ایران ، از این فرصت بهره کافی را نبرده است . به طوریکه تنها در میان کشورهای اسلامی رتبه دهم را داراست . روستاهایی که در استان همدان واقع هستند و دارای جاذبه های گردشگری می باشند شامل روستای سیمین ابرو ، ورکانه ، خاکو ، حبشی و علیصدر می باشد .

جایگاه تاریخی همدان : همدان ، اولین پایتخت نخستین تشکیلات حکومتی در ایران بوده که آنرا هگمتانه می نامیدند . آثار مکشوفه از تپه باستانی هگمتانه ، کتیبه های گنج نامه و غار علیصدر و سرابها ، طبیعت بکر و ... آثاری از آن زمان می باشند . این آثار موجب شد تا در جلسه مورخ ۱۳۷۰/۲/۲ شورای عالی شهرسازی و معماری کشور ، همدان به عنوان یکی از شش شهر تاریخی - فرهنگی کشور شناخته شود . کاوشهای باستان شناسی انجام شده در تپه گیان نیاوند ، وجود تپه باستانی باباکمال و مهاجرت حقیوق پیامبر به تویسرکان (حدود ۷۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) نیز حاکی از قدمت این شهر است . در گردشگری روستایی ، باید از فراغت به عنوان یک روش برای رسیدن به توسعه روستایی استفاده کرد . کشاورزی اولین جنبه ای است که باید مورد توجه قرار گیرد . توریسم روستایی مزایایی برای کشاورزان فراهم می کند ، اما تنها تمرکز بر روی طبیعت و محیط ندارد بلکه برای جذب مشتری جهت یابی گردیده است و تلاشهایی برای تدارک یک خدمات خوب برای بازدید کنندگان صورت گرفته است .

در این راستا استان همدان با برخورداری از جاذبه های طبیعی فراوانی که دارد یکی از قطبهای گردشگری ایران محسوب می شود . طبیعت زیبا ، ارتفاعات و کوهها ، آثار باستانی ، آبشارها ، غار علیصدر و ... می تواند این استان را در ردیف پر درآمد ترین استانها از نظر جذب توریست قرار دهد . از طرفی بسیاری از این جاذبه ها در محیط روستاها قرار گرفته است که متأسفانه برنامه ریزی عملیاتی موثری در رابطه با این پدیده و راههای گسترش آن صورت نگرفته است . در این تحقیق سعی بر این می باشد که با بررسی

تعاریف مربوط به گردشگری روستایی و انواع آن و تاکید بر استان همدان به ارائه راهکارهایی در جهت گسترش صنعت گردشگری پردازد .

استان همدان به وسعت ۱۹۴۹۳ کیلومتر مربع ، شامل ۹ شهرستان ، ۲۷ شهر ، ۲۳ بخش ، ۷۲ دهستان و ۱۲۱۲ روستا می باشد که تعداد ۱۰۸۵ روستا دارای سکنه می باشد . (سالنامه آمار استان همدان سال ۱۳۸۵) شهرستان همدان یکی از شهرستانهای هشتگانه استان می باشد . همدان مرکز و بزرگترین شهر استان می باشد . مساحت این شهرستان ۴۱۱۸ کیلومتر مربع است که ۱۹/۳ درصد از مساحت استان را شامل می شود . شهرستان همدان دارای ۵ شهر بنامهای همدان ، مریانج ، فامنین ، قهاوند و جورقان به مرکزیت شهر همدان و دارای ۱۷۷ آبادی دارای سکنه و سه بخش و ۱۲ دهستان می باشد . بخش مرکزی شامل ۶ دهستان به نامهای هگمتانه ، گنبد ، سنگستان ، ابرو ، الوندکوه غربی و الوند کوه شرقی است .

بررسی تاریخی دوران تحول و تاثیرات متقابل آن بر روستا

تاریخچه منطقه : شهر همدان دارای پیشینه بسیار قدیمی است . این شهر با نام هگمتانه پایتخت حکومت مادها شد که خود طایفه ای از قوم هندو ایرانی بودند که در نواحی شمال غربی ایران سکنی گزیدند . از همان دوران این شهر اهمیت بسیار یافت و همواره مورد توجه فرمانروایان و شاهان و در معرض هجوم و آسیب بود . جدای از هجومهای گاه و بیگاه اقوام متمدن و بدوی اطراف و اکناف این منطقه ، در جابجایی قدرت بین حکومتهای شاهنشاهی ایران هم موقعیت متمیزی داشته است . چنانکه پس از به قدرت رسیدن داریوش بزرگ به یکی از شهرهای مهم هخامنشی تبدیل شد . آثار به جا مانده از ابنیه اشکانی بویژه شیرسنگی نشان از اهمیت شهر در آن دوره دارد . در دوره ساسانی هم این منطقه از مناطق مهم اطراف بیستون به شمار می رفته تا درجه ای که آخرین مقاومت ساسانیان در برابر هجوم اعراب در این منطقه در هم شکست . سکونتگاههای پراکنده این محدوده قطعا متاثر از تحولات منطقه دستخوش دگرگونیهایی شده اند .

معرفی روستا ، تحولات و علل آن

روستای کوهستانی سیمین از شهرستان همدان ، بخش مرکزی ، دهستان ابرو می باشد . این روستا دره ای سرد و خشک واقع در ۱۰ کیلومتری جنوب خاور همدان است . در طول جغرافیایی ۴۸ درجه و ۳۵ دقیقه

و عرض جغرافیایی ۳۴ درجه و ۴۱ دقیقه و در ارتفاع ۲۲۶۰ متری از سطح آبهای آزاد و در ۴ کیلومتری روستای ابرو و ۱۶ کیلومتری مرکز شهر همدان قرار گرفته است. در شمال شرقی قله کلاه قاضی از قله الوند و در امتداد قله شاه نشین بزرگ قرار دارد. از این کوهها چشمه ساران متعددی سرچشمه می گیرد که روستای سیمین و سایر روستاهایی که در دامنه قرار گرفته اند را مشروب می سازد. به طور کلی این روستا در منطقه ای قرار گرفته که آب و هوای آن متأثر از توده های هوایی مدیترانه ای است که دارای زمستانهای سرد و طولانی و تابستانهای تقریباً خشک و گرمی است. متوسط بارندگی سالانه روستا نسبت به شهر همدان بیشتر و دوره سرمای آن پایدارتر است (متوسط بارندگی سالیانه ۳۰۰ الی ۵۰۰ میلیمتر). براساس گزارش ایستگاه هواشناسی سداکباتان میانگین سالانه دما برای یک دوره ۲۰ ساله ۹/۷ درجه مثبت گردیده است. میانگین حداکثرهای دمای گرمترین ماه (تیر) ۳۲ درجه و میانگین حداقلهای دمای سردترین ماه (دی) ۹/۷- درجه می باشد. باد غالب منطقه از جهت جنوب غربی به شمال شرقی است و بادهای مطلوب تابستانی از جهت شرق و جنوب شرقی به شمال غربی می وزند.

زبان آنها فارسی با گویش لری است. دین آنها اسلام و مذهبشان شیعه است. کار و پیشه آنها کشاورزی، دامداری، باغداری، پرورش زنبور عسل، کارگری و قالبیافی است. کشت آنها آبی و دیمی و آب کشاورزی و آشامیدنی آنها از چشمه و رودخانه می باشد. فرآورده های آنها شامل گندم، جو، لوبیا، نخود، گردو، زرد آلو، بادام، سیب

درختی، آلو سیاه، سنجد، چوب درختان صنوبر و بید است. گیاهان ختمی، شیرین بیان، خاکشیر، بومادران، کاسنی، پونه، گل گاو زبان و گون که کاربرد دارویی و صنعتی دارند. پوشش گیاهی برای چرای دام از رستنیهاست. جانوران و پرندگان آنها شامل شغال، گرگ، روباه، خرگوش، کبک و تیهو است. این روستا دارای دبستان، نهضت سواد آموزی، مسجد، امامزاده، حمام و شورای ده است. مردم آبادی از کلیه تسهیلات استان همدان بهره می گیرند. (فرهنگ جغرافیایی ۱۳۸۵).

روستای سیمین که به گفته اهالی و آثار به جای مانده که حاکی از دانش کهن خانه سازی و یکجانشینی است، از جمله زیستگاههای کهن منطقه به شمار می رود. این روستا در دوره های مختلف بسته به شرایط جابجا شده است. جای نخستین در انتهای دره کلاه قاضی و نزدیک به این قله بوده است و سپس طی دوره های زمانی به پائین تر منتقل شده است. محل فعلی روستا به گفته اهالی قدمتی بیش از ۳۰۰ سال دارد. از آنجا که اجداد ساکنین این مناطق از طایفه گُر و اقوام آریا و سوار کار بوده اند قطعاً از آغاز ساکن دشتها و نواحی مسطح بوده اند. در جستجو برای یافتن علت سکونت در ارتفاعات فوق الذکر این علل قابل شمارش است: دین، جنگ، سرما، اقوام بومی و... وجود معادن سنگ سیلیس در محدوده روستا که امروزه مورد بهره برداری هم قرار دارد، بدلیل جلوه خاصی که در راهها و دامنه های اطراف روستا ایجاد می کند، می تواند دلیل نام گذاری روستا شده باشد.

شناخت و بررسی ویژگیهای معماری در بافت و مسکن روستا

۱ - شناخت و بررسی تغییرات و تحولات تاریخی روستای سیمین ابرو

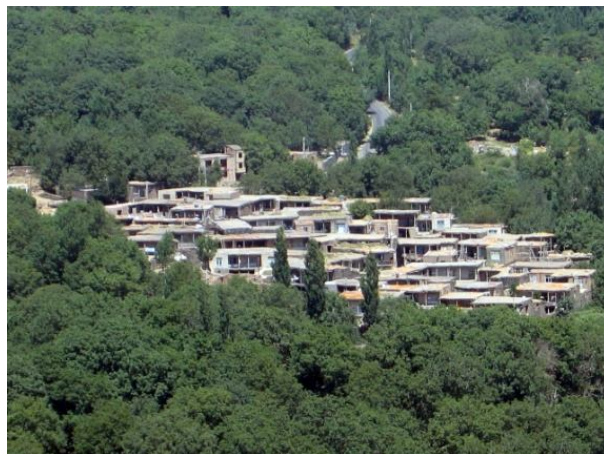
ایلات قراگوزلو که از ارتفاعات و مراتع این قسمت استفاده می کردند به طرفداری از صفویان برخاستند و پس از به قدرت رسیدن صفویه قدرت را در منطقه به دست گرفتند و اراضی همدان تحت اختیار ایشان درآمد. ایلات و عشایر در مسیرهای حرکت خود در مناطقی که قابل استراحت بود بتدریج امکاناتی ایجاد می کردند. آثار فونداسیون سنگی برای برپایی چادرها یا نگهداری چارپایان در مسیر حرکت ایلات وجود دارد. این نقاط بتدریج با علاقه مند شدن کوچ نشینان به محل و ماندگاری، تبدیل به هسته های اولیه روستاهای منطقه شد. مناطق متعددی از این دست در طول دره کلاه قاضی یافت می شود که به این صورت مورد استفاده کوچ نشینان بوده است. چهار دوره سکونت و جابجایی در همین نقاط شکل گرفته است.

نخستین محل استقرار روستا که امروزه بنام دکان بازار یا دیدمان داش یا سنگ آسیاب خوانده می شود در فاصله تقریباً ۶ کیلومتری محل فعلی روستا و در انتهای دره کلاه قاضی قرار داشته است. دومین محل بنام سیمین خرابه کمی پایین تر از محل قبلی و سومین محل بنام سیمین در کنار امام زاده عبدا... در فاصله ۲ کیلومتری محل فعلی قرار دارد. آثار اندکی از سکونتگاههای پیشین باقی مانده است، چرا که با توجه به

دشواری تهیه سنگهای چهارتراش مورد استفاده در ساخت ابنیه برای ساکنین ، اغلب از همان مصالح سکونتگاه قبلی برای ساخت خانه های جدید استفاده می شد . روستا دارای قلعه دیدبانی برفراز یکی از تپه های جبهه مقابل دره و رو به روستا بوده است که به مرور زمان پس از بلا استفاده ماندن سنگهای آن برای ساخت و تعمیر خانه های روستا استفاده شده است . پیش از احداث راه آسفالته فعلی راههای مالرو که براساس تجارب ساکنین منطقه شکل گرفته بود مورد استفاده قرار می گرفت . این راه ها با توجه به شیب طبیعی زمین و محدودیت حرکت چارپایان و نیز قرارگیری در دامنه های آفتاب گیر و قابلیت استفاده در زمستان شکل گرفته بود . راه دسترسی روستای سیمین مسیر مالرو و بالادست روستا بود که از روستای چشین به آنجلاس و از آنجا به سیمین می رسید . پس از متروک ماندن آنجلاس راه جدید از ابرو به سمت سیمین شکل گرفت . دسترسی روستای سیمین از راه مالرو از طریق مسیری است که از منبع آب و گورستان ده گذشته به محل حمام ، مسجد و آسیاب قدیمی می رسد و در ادامه بافت ارگانیک روستا را شکل می دهد . استقرار گورستان و سایر اماکن عمومی در مسیر ورودی روستا سنتی دیرینه است که در اغلب نقاط کشور دیده می شود . علت عدم انطباق دسترسی های داخلی بافت با ورودی فعلی روستا نیز همین مسئله است .

یکی از عوامل با اهمیت در انتخاب محل سکونت وجود آب است که در منطقه مورد مطالعه بصورت چشمه وجود دارد . محل استقرار فعلی روستا یکی از مظاهر عمده چشمه ها است . در کل روستا که مساحتی کمتر از ۱۳ هزار مترمربع دارد تعداد ۶ چشمه وجود دارد . شیب ملایم نسبی رو به جنوب ، وجود چشمه های متعدد و نزدیکی به جاده و رودخانه ، عواملی است که می تواند موجب شکل گیری اولیه روستا در این محل شده باشد . چنان که از چیدمان خانه ها و شکل دسترسی ها پیداست ، واحدهای همسایگی در اطراف چشمه ها شکل گرفته و با گسترش روستا به هم پیوسته شده اند . آب هر چشمه به وسیله جویهایی از زیر خانه ها به هر یک از منازل واحد همسایه وارد شده و نهایتا به بیرون می رفته است . بافت متراکم فعلی در محدوده بافت قدیم در طی صدها سال بازسازی و نوسازی شده است . گسترش درونی این واحدهای همسایگی در یک محدوده معین به شکل فعلی در آمده است .

شکل شناسی بافت روستایی

روستای سیمین دارای دو نوع بافت فشرده و پراکنده است. بافت فشرده که بافت قدیم روستا را نیز شامل می شود، دارای دو محله بالا و پایین است. محله بالا که شامل مرکز محله مسجد و حمام قدیم است، در قسمت شمالی و بالا دست قرار گرفته و ورودی روستا نیز از همین سمت است. محله پایین که دیرتر شکل گرفته است از

محل چشمه مرکزی روستا به سمت جنوب شکل گرفته و شامل مرکز محله بقالی می باشد. بافت نوساز و پراکنده که بصورت خانه باغی می باشد از یک سو در امتداد مسیر مالرو بطرف پایین دره کلاه قاضی در جهت شمالی شرقی و از سوی دیگر در امتداد جاده اصلی به طرف همدان در جهت شمال غربی شکل گرفته است.

سازمان فضایی روستا

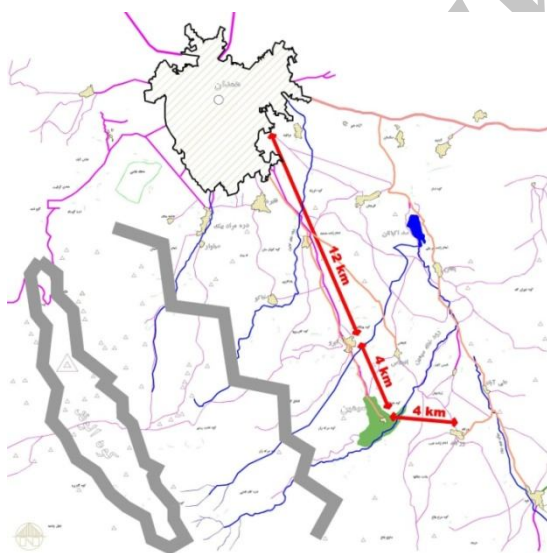
ساختار فضایی روستای سیمین ابرو در شکل اصلی خود پیش از تغییر محور ورودی مطابق سنت شکل گیری سکونتگاههای منطقه، ترکیبی از ضرورتهای طبیعی و فرهنگی است. سلسله مراتب ورود به روستا را عبور از کنار مزار درگذشتگان، که درخت صنوبر تناوری از دور محل آنرا مشخص می کند و رسیدن به فضای ورودی روستا با استقرار فضاهای عمومی و خدماتی نظیر مسجد و حمام و سپس آغاز شبکه راههای داخل بافت که به شکل ارگانیک در امتداد ورودی شکل گرفته تشکیل می دهد. در قسمت مرکزی، تقاطع بافت مرکز محله با کاربریهای تجاری اطراف آن وجود دارد. امتداد شبکه راههای داخل روستا به باغات متراکم اطراف روستا وارد می شود که بلافاصله پس از اتمام بافت مسکونی آغاز می شود.

. ویژگی های فرهنگی - اجتماعی

زبان مردم روستا فارسی با لهجه لری است و از نظر قومی دو طایفه کلی در روستا وجود دارند. طایفه عبدا... و طایفه نور اول که هر دو تیره از اقوام کوچ نشین لرستان منشاء می گیرند که از هزاره های قبل از

میلاد در کوههای غربی ایران از لرستان تا جنوب الوند تردد داشتند . تا حدود ۳۵ سال پیش درگیریهایی بین دو طایفه وجود داشت که بر این اساس روستا به دو محله تقسیم شده بود . خوشبختانه در اثر ازدواج و ارتباط نسبی هردو تیره هم اکنون با صلح و صفا در کنار یکدیگر زندگی می کنند . نهاد مالکیت هسته اصلی زندگی اجتماعی و اقتصادی در روستا را تشکیل می دهد . رابطه افراد با زمین تنها یک رابطه اقتصادی نیست بلکه پایگاه طبقاتی ، اعتبار و قدرت و حیثیت اجتماعی افراد نیز در ارتباط با مالکیت زمین شناخته می شود . قبل از اصلاحات اراضی افراد رعیت وجه تمایز چندانی با یکدیگر نداشتند و تنها افراد وابسته به مالک و مباشر و کدخدا در طبقات بالای اجتماعی روستا قرار می گرفتند . پس از اصلاحات اراضی کم و بیش افراد در قشرهای مشابه به یکدیگر قرار گرفتند . هرخانه از چند خانواده مرکب از پدربزرگها و مادربزرگها و فرزندان آنها می شد و هر قسمت از خانه و حتی هر اتاق اختصاص به یک خانوار داشت . آثار این نوع زندگی هنوز هم در خانه های روستا دیده می شود و شکل فیزیکی برخی از خانه ها نشان می دهد که در گذشته وسعت بیشتری داشته اند و امروزه توسط دیوار از هم منفک شده اند .

ویژگی های عمومی

دسترسی ها : روستای سیمین ابرو در انتهای جاده باریک آسفالته ای که از میدان شیرسنگی شهر همدان آغاز شده و به سمت جنوب شرقی کشیده می شود ، قرار دارد . این جاده در مسیر خود از منطقه نایب احمد و روستاهای کشین و ابرو می گذرد . شبکه ای از دسترسی های مالرو و خاکی روستاهای منطقه را به یکدیگر و به باغات و مراتع واقع در ارتفاعات متصل می کند . در فصل زمستان

ارتباط روستا با شهر همدان دچار مشکل می شود . برای رسیدن از روستا به شهر غالباً امکان دسترسی به وسایل نقلیه وجود ندارد . روستای سیمین در امتداد دره کلاه قاضی قرار دارد که به کوهستان الوند ختم می شود . دره های این منطقه مورد توجه ویژه کوهنوردان برای رسیدن به قله های الوند می باشد . وجود

سد اکباتان در نزدیکی این منطقه ، باعث جذب توریست می شود . با عنایت به تاریخچه روستا زیستگاههای کهنی که در این ده قرار داشته اند ، می توانند نقاط دیدنی جالبی برای گردشگران بشمار روند .

کیفیت های زیست محیطی : این منطقه دارای دشتهای مسطح و دره های منتهی به کوه است که فعالیتهای

کشاورزی در دشتهای دارای آب و خاک مناسب و عمده باغات در دره ها و کوهپایه ها قرار دارند . اراضی دره سیمین از آبرفت و رسوبات کوههای اطراف در طی قرون متمادی تشکیل شده است که ضخامت آن کم و از نظر کشاورزی فقیر است . خاک آن رسی و شنی همراه با آهک می باشد . تولیدات کشاورزی روستا به ترتیب اهمیت

عبارت است از پرورش درختان گردو ، بادام ، زردآلو و ... که گردو بیشترین محصول و درآمد روستاییان را تشکیل می دهد . پرورش دام (گاو و گوسفند) به شکل سنتی در روستا رایج است و کلیه خانوارهای روستایی به آن اشتغال دارند .

ویژگی های کالبدی : در بازدید از مراکز جمعیتی منطقه ، با توجه به کشیدگی شمال شرقی ، جنوب غربی دره های این محدوده ، اغلب سکونتگاهها روی شیبهای رو به جنوب و شرق قرار گرفته و در گذشته دارای قلعه هایی در دامنه رو به شمال و مسلط به روستا و منطقه اطراف آن بوده اند . مصالح مورد استفاده در این روستاها بومی است که غالباً سنگ و چوب با پوشش کاهگل می باشد . بافت روستا بصورت پلکانی امکان آفتابگیری و تهویه مطلوب برای کلیه ساختمانها را فراهم میکند و مسئله اشرف و محرمیت حل شده است . فشردگی بافت و معابر تنگ و باریک و گاهاً مسقف در فصول سرد سال ضمن حفاظت منازل در برابر از دست دادن حرارت ، شرایط مناسبتری برای تردد و فعالیت خارج از خانه فراهم می کند . در گذشته در روستای سیمین وجود چشمه در زیر ساباط شرایط نسبتاً مطلوبی برای فعالیت زنان در فصول سرد سال تامین می نمود .

چشم اندازهای بصری : جاده دسترسی به دره کلاه قاضی پس از عبور از روی رودخانه های کشین و ابرو به روستای سیمین می رسد . از آنجا که جهت جاده رو به جنوب است در طی مسیر ، دامنه های رو به شمال و باغات متراکم در امتداد دره ها دیده می شود . در صورت ادامه مسیر در امتداد دره کلاه قاضی از کنار روستا به طرف دامنه شمالی ، چشم اندازهای بدیعی از دره کلاه قاضی و باغات گردو و درختان تنومند صنوبر و دامنه های درخشان از سنگ سیلیس به نظر می رسد . در توقف روی بلندی های شمالی و در محل قدیم قلعه نگهبانی ، منظر زرد و خاکستری روستای پلکانی سیمین در دل سبز باغات انبوه پدیدار می گردد .

سیستم تجهیزات و تأسیسات : درحال حاضر کلیه روستاهای منطقه از جمله سیمین دارای برق و تلفن هستند . آب مصرفی روستای سیمین از طریق چشمه های واقع در ارتفاعات مجاور بوسیله لوله کشی به خانه ها می رسد . روستا دارای تصفیه خانه فاضلاب است که در آینده نزدیک راه اندازی خواهد شد . لوله کشی گاز مصرفی تا روستای ابرو انجام شده و در آینده تا روستا نیز انجام خواهد شد .

بررسی قابلیت و پتانسیل های قابل استفاده : این روستا با توجه به پیشینه تاریخی و ویژگیهای طبیعی دارای قابلیت های زیادی در زمینه توسعه گردشگری می باشد . آثار سکونتگاههای پیشین و زیارتگاه امامزاده عبدا... در طول مسیر ، نزدیکی نسبی روستا به شهر همدان ، وجود مناظر بکر ، وجود معادن سنگ سیلیس در تپه های مجاور می تواند در جذب گردشگر موثر باشد . مصالح بومی تشکیل دهنده بافت روستا در محل قابل تأمین است و می تواند در امر بهسازی و مرمت موثر باشد .

- **بهبود وضعیت کیفی فیزیکی و بهداشتی :**

- اصلاح شیب معابر در جهت هدایت صحیح تر آبهای سطح به سمت شبکه دفع آبهای سطحی

- ایجاد شبکه جمع آوری آبهای سطحی

- جلوگیری از جاری نمودن فاضلاب منازل به معابر عمومی

- جلوگیری از انبار نمودن کودهای حیوانی در معابر عمومی از طریق ایجاد محلهایی برای آن

- **بهبود کمی**

- تعریض معابر اصلی و فرعی روستا باتوجه به نقش آنها

- اهمیت بخشیدن به معابر ارتباطی بافت داخلی و هسته مرکزی و قدیمی روستا

- ایجاد فضاهای توقف ماشین آلات

- تقویت مرکز محله روستا

تجزیه و تحلیل موانع و مشکلات گردشگری روستایی

فقدان مهارت‌های مدیریتی ، بازاریابی ، ساختار حمل و نقل ، محدودیت فصل گردشگری ، بازگشت ضعیف سرمایه از جمله مشکلات گردشگری می باشند .

فقدان مهارت‌های مدیریتی ، مشکلی است که اکثر کشورها در میان کشاورزان و روستاییان و دست اندرکاران دولتی و غیر دولتی در پروژه های گردشگری روستایی ، با آن دست به گریبان هستند . که مشکلاتی از قبیل عدم توانایی در انتخاب پروژه های مناسب توسعه این نوع گردشگری و عدم توانایی در ارزیابی آثار منفی و مثبت این پروژه ها در روستاها را به همراه خواهد داشت .

بازاریابی : از آنجایی که ممکن است روستاهای یک منطقه به صورت پراکنده و متفرق باشند و دسترسی به امکانات برای گردشگرها با مشکل همراه باشد و توسعه این صنعت را به مخاطره اندازد و سبب به فروش نرسیدن محصولات زراعی و صنایع دستی روستاییان شود ، مانعی در افزایش درآمد به شمار می رود .

ساختار حمل و نقل : بسیاری از مناطق روستایی با وجود داشتن مناظر طبیعی و شاخص ، فاقد شبکه جاده ای و ریلی مناسب هستند که دسترسی به این اماکن را مشکل و گاهی غیر ممکن می سازد . در بعضی مناطق نیز ممکن است تراکم جمعیتی باعث افزایش ترافیک جاده ای شده و این امر به نوبه خود ، کندی رفت و آمد را سبب شده و وقت گردشگران را بیهوده هدر دهد . نتیجه این که ممکن است دیگر کسی به این نواحی سفر نکند . بدیهی است کاهش گردشگرها ، مسایل خاص خود را در رابطه با افزایش درآمد در پی دارد .

محدودیت فصل گردشگری : در برخی نقاط ممکن است به دلیل حجم کارهای زراعی ، کشاورزان و روستاییان در فصولی از سال ، تمایل به پذیرش گردشگر نداشته باشند . از طرفی گردشگرها نیز ممکن است به دلیل شاغل بودن در اداره ها و تحصیل فرزندان‌شان ، توانایی مسافرت به روستاها را در تمام فصول سال نداشته باشند . این امر باعث بروز مسایلی مانند عدم پذیرش و تمایل در برقراری ارتباط توسط روستاییان با گردشگرها می گردد که در کاهش درآمد از طریق گردشگری نقش مهمی دارد .

بازگشت ضعیف سرمایه : بازگشت سرمایه در گردشگری روستایی در مقایسه با سایر سرمایه گذاریهای تجاری دارای سرعت بسیار پایینی است . لذا روستاییان هیچ گاه اقدام به سرمایه گذاری سنگین در جهت تامین امکانات ساختمانهای جدید برای گردشگرها نمی کنند . گردشگران نیز تمایل به مسافرت به نقاطی را دارند که از نظر امکانات رفاهی کاملتر باشد . به این دلیل آنها حاضر به حضور در این مناطق نیستند و این باعث کاهش تعداد گردشگر می شود در نتیجه ، کاهش فروش محصولات و عدم افزایش یا کاهش درآمد را به همراه خواهد داشت .

راهکارهای پیشنهادی جهت گسترش و توسعه گردشگری در روستای مورد مطالعه

روش توسعه گردشگری روستایی باید به صورتی باشد که بر فضای روستایی تاکید داشته باشد . یعنی مقیاس روستا ، ویژگیهای آن و ساختمانهای طبق محیط اطراف باشد و از نظر قلمروی طبیعی ، اجتماعی و فرهنگی محدود باشند تا بتوانند گردشگران را جذب کنند .

در سالهای اخیر برای پاسخگویی به تهدیدها و آسیبهای گردشگری ، موضوع گردشگری پایدار ، مورد توجه محققان امور گردشگری قرار گرفته که در آن به سه نکته مهم تاکید می شود : کیفیت ، حفظ و دوام ، تعادل .

کیفیت می تواند تجربه ای عالی به گردشگر ارایه دهد و باعث بهبود کیفیت زندگی میزبان و حفظ محیط شود . منابع طبیعی و فرهنگ جامعه میزبان که منشاء تجربیات ارزنده است باید حفظ شوند . بین نیازهای گردشگران ، حمایت از محیط زیست و جامعه محلی نوعی تعادل و توازن باید برقرار باشد . لازم است برای حفظ و توسعه گردشگری و استفاده بهینه از آن ، متناسب با شرایط محلی هر جامعه ای ، از اصول گردشگری پایدار بهره بگیریم . همه مشاغل محلی گردشگری ، مستقیماً برای جوامع محلی سودمند نیستند ، به ویژه زمانی که افرادی در این زمینه رقابت دارند . نباید تصور کرد که گردشگران روستایی توقع کمتری دارند بلکه باید متناسب با شرایط محلی ، انواع گوناگون جاذبه ها و امکانات مطلوب را برای آنها فراهم کرد . گردشگری می تواند راه حل موثری برای اصلاح و تجدید حیات نواحی روستایی و یا توجیهی برای بهبود خدمات زیر بنایی و حتی رو بنایی در این نواحی باشد . از دیدگاه منطقه ای ، مهمترین الگوی توسعه گردشگری آن است که بر پایه همکاری ناحیه ای و بین منطقه ای استوار باشد

احیاء و توسعه زیر ساختهای گردشگری منطقه و نیز توسعه و بهبود مسیرهای دسترسی به مناطق تفریحی، زیبا سازی جاده بین روستایی در استان در کنار رودخانه و خدمات رسانی به روستاهای کنار جاده که در مسیر حرکت گردشگران است، سود آوری خدمات و فعالیتهای گردشگری را برای جمعیت میزبان از طریق متنوع سازی جاذبه ها، افزایش طول مدت اقامت گردشگران، سرویس دهی مناسب، ارائه امکانات و خدمات بیشتر، ایجاد پارکینگهای عمومی جهت رفاه حال گردشگران، ایجاد مکانهایی جهت برپایی چادرها و نیز ایجاد پارکهای روستایی جهت امنیت جانی و مالی گردشگرانی که قصد اقامت دارند، زمینه سازی جهت جذب سرمایه گذارینها برای تاسیسات گردشگری در روستاهای هدف که به دو صورت سرمایه خصوصی و دولتی مطرح می شود، برگزاری همایشها و نشست ها در جهت معرفی پتانسیلهای متنوعی که در زمینه گردشگری روستایی در استان وجود دارد.، برنامه رادیویی و تلویزیونی از اماکن و مناظر زیبای روستاهای استان، انتخاب و گزینش تعدادی از روستاهای شاخص استان و معرفی آنها، مجهز کردن آنها به امکانات و وسایل رفاهی و تفریحی و ترویج فرهنگ گردشگری.

توسعه پایدار

در لغت نامه دهخدا پایداری به معنای با دوام و ماندنی است. در فرهنگ معین این واژه به معنای پایدار بودن و استقامت نشان دادن است. این فعل با مفاهیمی از قبیل حمایت و پشتیبانی آمیخته است که در توصیف حالت یا شرایط چیزی به کار می رود که مورد پشتیبانی قرار گرفته یا به واسطه کمک یا تامین معاش، همچنان تداوم یافته است.

به طور کلی توسعه فرآیندی کمی و کیفی است که در یک جامعه در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن اثر می گذارد و سطوح مختلف زندگی را در بر می گیرد یا می توان گفت توسعه فرآیندی است که یک جامعه را از وضعی خاص به وضعی بهتر دست کم از نظر کیفیات زندگی می رساند. عناصر کلیدی توسعه پایدار کارایی اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی می باشد. توجه به چهار عامل اساسی حصول توسعه پایدار یعنی منابع مالی، فن آوری، نیروی انسانی و توان اکولوژیک ضرورت دارد.

در تعریفهای متعددی که از توسعه پایدار شده، محور تمامی آنها توجه به نسلهای بعدی، آینده محیط زیست و حفاظت از محیط زیست جهانی بوده است. توجه به فرهنگ، ویژگیهای بومی و تجربیات

گذشته ، بهره گیری از انرژیهای تجدید شونده و پرهیز از بکارگیری انرژیهای تجدید ناپذیر از اصول توسعه پایدار است . براساس تعریف کمیسیون جهانی سازمان ملل ، توسعه پایدار عبارت است از " توسعه ای که پاسخگوی نیازهای فعلی باشد ، بدون آنکه توان نسلهای آینده در تامین نیازهای خود را تحت تاثیر قرار دهد " . بانک جهانی می گوید " توسعه پایدار ، توسعه ای است که دوام یابد " .

مطالعات توسعه روستایی ، پس از جنگ جهانی دوم به آرامی با توسعه اجتماعی با هدف دگرگون سازی ساختار اجتماعی-اقتصادی جامعه روستایی آغاز شد . عده ای بهبود اشتغال و افزایش درآمد را به عنوان توسعه روستایی تعریف کرده اند . اما با اینکه قرن بیستم به پایان رسیده هنوز توسعه روستایی با مسایل و چالشهای متعددی مواجه است ، زیرا راهبردهای گذشته در زمینه توسعه روستایی موفقیت آمیز نبوده و نتوانسته مسایلی چون فقر ، اشتغال ، بهداشت ، امنیت غذایی و پایداری محیط زیست را تامین کند .

فقر روستایی تقریبا ۶۳ درصد از فقر جهانی را شامل می شود . از طرفی می توان گفت فقرای شهری همان فقرای روستایی هستند که برای رهایی از فقر روانه شهرها شده اند . مهاجرتها داخلی ایران از روستاها به شهرها نتیجه توزیع نابرابر جمعیت در رابطه با امکانات طبیعی ، عدم توزیع نامناسب اعتبارات عمرانی و سرمایه گذاریهای ملی در بهره برداری از امکانات طبیعی می باشد . علل فقر روستایی پیچیده و چند بعدی است . علاوه بر دلایل ساختاری و اعمال دیدگاه غیرآمایشی در برنامه ریزی گسترده ایران عواملی فرعی تر از جمله موانع طبیعی ، بازارها ، سیاست عمومی ، اقتصاد ، خسران منابع طبیعی به علت استفاده نابجا و ... اثر گذار است . لذا استفاده از مفاهیم و اصول توسعه پایدار ، در توسعه روستایی یک ضرورت است .

یکی از **راهبردهایی** که در این زمینه نتیجه مثبت داشته ، توسعه پایدار می باشد . برای آنکه توسعه پایدار از لحاظ اخلاقی باثبات باشد ، نیاز است که سطح زندگی اقشار کم درآمد جامعه بهبود یابد و در عین حال از وارد آوردن خسارات جبران ناپذیر بر سرمایه نسلهای آینده ممانعت شود . براساس آمار و تحقیقات صورت گرفته ، عمده ترین مسئله خانوار روستایی در ایران مشکلات اقتصادی و فقر است . یکی از راهکارهایی که مدتی است در این خصوص در راستای اهداف توسعه پایدار توسط سیاستگذاران و برنامه ریزان مورد توجه قرار گرفته و نتایج مثبتی هم به همراه داشته ، گردشگری روستایی است که به عنوان اقتصاد مکمل پیشنهاد می گردد که از این طریق می توان تا حدود زیادی فقر و محدودیت را توسط منافع

حاصل از گردشگری روستایی جبران نمود و از مهاجرت‌های روستایی به شهرها و از عواقب ناشی از آن جلوگیری کرد. لذا به نظر می‌رسد از آنجا که گردشگری روستایی در بستری از مکان صورت می‌پذیرد، سیستم اطلاعات جغرافیایی قادر باشد نقش شایسته‌ای در تمام مراحل گردشگری روستایی به عنوان اقتصاد مکمل در کاهش فقر روستایی و جلوگیری از فشاری که بر منابع مطرح می‌باشد، ایفا نماید.

در حقیقت توسعه پایدار ایجاد تعادل بین توسعه و محیط زیست است. توسعه پایدار گردشگری عبارت است از گسترش صنعت گردشگری و جذب توریست با استفاده از منابع موجود، به گونه‌ای که ضمن پاسخ دادن به نیازهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و ضوابط قانونی جامعه و انتظارات جهانگردان، بتوان وحدت و یکپارچگی و هویت فرهنگی، سلامت محیط زیست، تعادل اقتصادی و رفاه مردم کشور و میهمانان آنها را، به طور متوازن و پیوسته در حد بهینه تامین کرد. با توجه به تعریف توسعه پایدار، برخی شاخص‌ها و الزامات توسعه‌ای مداخله کالبدی را در حوزه‌های گردشگری مورد مطالعه در چهارچوب گردشگری پایدار می‌توان برشمرد:

- در توسعه پایدار گردشگری، از بین بردن و فرسوده کردن آنچه قابل جایگزینی مجدد نیست، اکیدا منع می‌شود. بر این اساس در مداخلات کالبدی در حوزه‌های گردشگری، باید این اطمینان وجود داشته باشد که آنچه امروزه مستهلک می‌شود، فردا ساخته خواهد شد. به عنوان مثال، می‌توان برخی از جنگلهایی را که در فرآیند توسعه و مداخله آسیب می‌بینند، دو مرتبه احیاء و یا برخی از بناها را مرمت کنند. لیکن اگر نسل حیوانات وحشی و نادر نابود شود و یا بناهای تاریخی تخریب شوند، دیگر به هیچ وجه نمی‌توان آنها را بازسازی و مرمت کرد.

- در توسعه پایدار باید برنامه‌ها را چنان سامان داد که هیچ گروهی قربانی توسعه جهانگردی نشود و همگان از مزایای آن نصیب و قسمتی در حد خود داشته باشند. از اینرو مداخله در حوزه‌های گردشگری باید به گونه‌ای طراحی و برنامه‌ریزی شود که در کنار منابع و فرصتهایی که از بین می‌برد، فرصت‌ها و منابع جدید، به ویژه برای افراد محلی حوزه گردشگری ایجاد نماید.

- در توسعه پایدار گردشگری بایستی همواره اصل انعطاف‌پذیری و تغییر رعایت شود. تعیین شیوه‌ها و روشهای کار نباید در راه نوآوریها و تجربه‌های نو مانعی ایجاد کند. بنابراین الگوی مداخله مناسب، الگویی است که بتواند هر لحظه خود را با تغییر و تحولات محیطی هماهنگ کند و به انتظارات و توقعات

جدید گردشگران پاسخ دهد . در واقع باید ساز و کاری در برنامه ها و الگوهای مداخله پیش بینی کرد که امکان تغییر و نوآور همواره موجود باشد .

- فعالیتها و توسعه گردشگری باید به مقیاس ، طبیعت و ویژگیهایی که گردشگری در آنجا واقع شده احترام بگذارد و آنها را مورد توجه قرار دهد . همچنین تحت هر شرایطی باید توازن میان نیاز گردشگران ، مکان آنها و جامعه میزبان برقرار باشد . از اینرو الگوی مداخله نباید فشار و توسعه ای بیش از حد تحمل و ظرفیت حوزه گردشگری بر آن تحمیل نماید .

Archive of SID

نتیجه گیری

گردشگری روستایی از دو جنبه دارای اهمیت است. یکی به عنوان فعالیت گسترده جهانی و دیگری تاکید بر توسعه سیاستهای منطقه ای و محلی. امروزه گردشگری روستایی به عنوان یک فعالیت جهانی با توجه به همپوشی سه اصل ایجاد اشتغال و درآمد زایی، رضایت گردشگر و حفظ محیط زیست اهمیتی دو چندان یافته است.

در اکثر کشورها، ترویج گردشگری روستایی در زمینه گردشگری در سرلوحه برنامه دولتها قرار دارد تا ضمن مثبت کردن بیلان گردشگری خود با هدایت شهروندان برای گذران اوقات فراغت به مناطق روستایی، فضای سرزمینی، درآمد را نیز در سطح کشور پخش نماید. علاوه بر این دولتها در پی آن هستند که به اهدافی چون ایجاد درآمد برای کشاورزان و دیگر خانواده های روستایی، آشنایی مردم شهر با تجربه زندگی شهری، کاهش مهاجرت به بیرون و وسیله تدارک فرصتهای شغلی در نواحی روستایی، انتقال اندیشه ها از شهر به نواحی روستایی و تدارک برخی زیر بناهای اقتصادی نیز در جریان گردشگری روستایی دست یابند. امروزه گردشگری علاج همه جوامع روستایی می باشد که با مشکلات اقتصادی مواجه هستند. هنوز هم گردشگری به وسیله فعالیتهایی چون جنگلداری، ذخیره آب و حفظ محیط زیست در حال پیشرفت است که نه تنها یک رابطه متقابل میان کاربردهای متفاوت منابع روستایی برقرار می کند، بلکه یک وابستگی متقابل را هم بین آنها نشان می دهد. گردشگری روستایی می تواند سهمی در متنوع سازی اقتصادی و توسعه پایدار داشته باشد و با ایجاد اشتغال و درآمد موجب توسعه مناطق توسعه نیافته گردد. اگرچه مشاغل مربوط به این صنعت خیلی تخصصی و پردرآمد نیستند ولی منافع بسیاری را نصیب روستاییان می کند. آنها برای اقامت، خرید کالاهای محلی و خدمات، پول پرداخت می کنند. این پولها در فعالیتهای محلی جریان می یابد و موجب تحریک روستاییان در برآوردن نیازهای بازدیدکنندگان می شود. گردشگری روستایی با ایجاد اشتغال، افزایش سطح درآمد، متنوع سازی فعالیتهای اقتصادی، افزایش سطح آگاهیهای اجتماعی و ایجاد روابط اجتماعی گسترده بین جامعه میزبان و میهمان به حفاظت از میراث فرهنگی و محیط زیست طبیعی کمک کرده و با جلوگیری از مهاجرت بی رویه و بهینه سازی، بهره برداری از زمین، به توسعه روستایی پایدار کمک می کند.

ضمنا می تواند به ازدیاد سرمایه های جغرافیایی ، کیفیت مناظر طبیعی و حفظ فرهنگ روستایی کمک کند . وجود برخی معضلات مانند میزان زاد و ولد بالا ، کمبود آب و خاک ، کمبود منابع اشتغال ، درآمد روستاییان و در وضعیت موجود نیز بیکاری و مهاجرت نیروهای فعال ، کمبود و نارسایی امکانات و خدمات زیر بنایی و رفاهی ، بهداشت و ... موجب شده است تا روستاها با توجه به تغییر و تحولات امروزه از هدفهای توسعه انسانی عقب مانده و جهت رسیدن به سطحی مطلوب از توسعه ، نیازمند برنامه ریزیهای کاربردی و کارآمد باشند . بنابراین همسو بودن و در یک راستا قرار گرفتن گردشگری روستایی و توسعه روستایی ، موجب می شود بحث بازنگری در فراهم نمودن هر چه بهتر زمینه های افزایش پتانسیل گردشگری و کیفی نمودن عوامل زیربسط در نتیجه ساماندهی نواحی روستایی مورد توجه پژوهشگران ، کارشناسان ، مسئولان برنامه ریزی و خط مشی گذران کشور قرار گیرد . گردشگری روستایی یکی از زمینه های نسبتا موثر در توسعه روستایی است که می تواند فرصتها و امکاناتی را به ویژه برای اشتغال و درآمد روستایی فراهم سازد و نقش موثری در احیاء و نوسازی نواحی روستایی ایفا کند . نقش و اهمیت گردشگری در فرآیند توسعه روستایی در بسیاری از کشورها ثابت شده است . هم اکنون گردشگری روستایی به عنوان صنعتی که بالقوه دارای پایداری است قلمداد می شود .

گردشگری روستایی منبع با ارزش اشتغال زایی و ایجاد درآمد است . می تواند وسیله مهمی برای توسعه اجتماعی - اقتصادی جوامع روستایی باشد و در بسیاری از کشورها با سیاستهای کشاورزی در ارتباط باشد و غالبا وسیله ای در جهت حمایت از محیط زیست و فرهنگ روستایی می باشد .

منابع

- ۱- بحرینی (حسین) ۱۳۷۷؛ "فرآیند طراحی شهری" انتشارات دانشگاه تهران، فصل ۵ فرآیند طراحی شهری صفحه (۱۱۵) - (۷۹).
- ۲- ترک زاده، نغمه ۱۳۷۷؛ "فضای شهری، عناصر و معیارها"، پایان نامه طراحی شهری مقطع کارشناسی ارشد، استاد: دکتر پاکزاد، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۳- ذکاو (کامران) ۱۳۸۰؛ "پایداری هویت در محله های مسکونی" - مجله شهرداری ها سال سوم شماره ۲۵ - صفحه ۲۳
- ۴- صادق زاده (سهیلا) ۱۳۸۱؛ "طراحی شهری در بافت قدیم لاهیجان"، پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد رشته طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، استاد راهنما دکتر کورش گلکار.
- ۵- قاسمی (مروارید) - "اهل کجا هستیم" - پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد رشته معماری - استاد راهنما: دکتر پاکزاد - دانشگاه شهید بهشتی - شماره ۱۰۶۳
- ۶- گلکار (کورش) ۱۳۷۸؛ "کندوکاوی در تعاریف طراحی شهری" - انتشارات: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران
- ۷- گلکار (کورش) ۱۳۷۹ مقاله: "مولفه های سازنده کیفیت طراحی شهری"، صفه، شماره ۳۲، دانشکده معماری شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی
- ۸- گلکار (کورش) ۱۳۷۸؛ "تئوری های شهری: تحلیل گونه شناختی تئوری ها" نشریه علمی - پژوهشی صفه، شماره ۲۹.
- ۹- لینچ (کوین) ۱۳۷۲؛ "سیمای شهر"، ترجمه دکتر منوچهر مزینی، انتشارات دانشگاه تهران، (شماره ۲۱۵۴).
- ۱۰- مدنی پور (علی) ۱۳۷۹؛ "طراحی فضای شهری" مترجم: فرهاد مرتضایی.
- ۱۱- مه وین دلنواز ۱۳۸۰؛ "اصول طراحی مسکن در بافت قزوین"، پایان نامه طراحی شهری مقطع کارشناسی ارشد، استاد: دکتر غفاری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی.